

Za dobo vplačevanja, oziroma oproščenja se jemlje društveno leto.

§ 13. Upokojeni neoženjeni učitelji in njim jednaki vdovci ter učiteljice morejo sicer za čas upokojenja zahtevati prevžitnino za svojo osebo, a ta se jim odmeri po letih vplačevanja, vender letnine več ne plačujejo.

Vpokojeni oženjeni učitelji pa nimajo pravice do prevžitnine (§ 10. b.)

§ 14. Oženjeni učitelji, sedanji društveniki, obdržé vse pravice dosihmal pridobljene, vender dobé njih vdove in sirote, ako že 25 let vplačujejo ali bodo vplačevali, pravico do 120 gld. pokojnine, oziroma 30 ali 60 gld. vzgojnine.

Neoženjeni učitelji, sedanji društveniki pa imajo pravico do prevžitnine (§ 13), a kadar dobivajo prevžitnino, ne plačujejo več letnine.

§ 15. Društvo posojuje le tistim udom, ki so že deset let pri društvu in so ves čas redno plačevali letnino. O dovoljitvi posojila in o poroštvu gledé vrnitve sklepa društveni odbor. —

Začne se razgovor o teh pravilih in sklene se, po velikonočnih praznikih v četrtek dné 10. malega travna sklicati pomnoženi odbor.

Uljudno tedaj vabimo vse odbornike in sploh vse društvenike, katerim čas in okoliščine dopuščajo, k tej važni seji, ki bode dné 10. malega travna ob 10. uri v

prostorih katoliške družbe. — Kar se bode tukaj sklenilo, bode se vsem društvenikom naznanilo, da se pravočasno o tem porazumemo. —

Opomnja. Od l. 1870. smo že trikrat pravila pre naredili, da bi pristop udom zljajšali. A pomisliti je treba, da mora vsako društvo v prvi vrsti skrbeti za to, da dolžnosti do društvenikov opravlja, a tudi samo pri življenji ostane. Dalje je dolžnost vsakemu društvu, da je v jednaki meri pravično vsem po svojih močeh in pravilih. — Ob ustanovitvi društva l. 1860. so se obvezali učitelji, ki so še le po preteku nekaterih let k društvu pristopili, da so vse doplačali, kar so po nastopu prve službe zamudili, tudi čas preizkušnje je trajal 3 leta. Sedaj je to nekako olajšano, a skrbeti se mora po drugih paragrafih, da tisti učitelji, oziroma njih vdove in sirote tudi več dobé, ki so več vplačali; na tem načelu so osnovana nova pravila. Končno omenimo še nasveta g. Fr. Trošta v 24. številu „Učit. Tov.“ pr. l., ki je tudi vsega premisleka vreden, kajti tudi tam velja načelo: pravičnost; glasi se pa takole: Pristopnina za vse jednaka, a letnina se ravna po številu službenih let za časa pristopa k društvu: do 10. službenega leta 6 gld., od 10—15. l. 9 gld., od 15—20. l. 12 gld., od 20—25. l. 15 gld., od 25—30. l. 18 gld., od 30—35. l. 21 gld. in od 35—40. l. pa 24 gld. Vprašanje je, ali to kaj bolj ustreza učiteljem?

Cenjenemu slovenskemu učiteljstvu!

Potovanje je toli izvrstna šola za okrepčanje telesa in duha, da ga po načinu učinkov ne dosega nobeno drugo podobno sredstvo. O tem je popolnoma prepričan vsakdo, komur se je potovanje k imenovanemu namenu priljubilo, a dvojiti o tem more le ta, ki v to šolo nikoli vstopil ni. Posebno kar se tiče okrepčevanja duha, pripovedovati more vsak takšen popotnik, kako se mu je po izvršenem potovanji krog idéj v tem ali onem oziru razširil in kako si je v tej ali oni

stvari pridobil bodisi do cela novih ali vsaj jasnejših nazorov. Nobena knjiga in nobena, če tudi najzgovornejša usta ne morejo nam v polni meri nadomestiti tega, česar si s svojim spoznavanjem in pozorovanjem pridobivamo.

Poslednjega časa raste tudi na Češkem vedno bolj veselje do potovanja; od te dobe pa, kar podeljujejo podržavljene železnice tudi učiteljstvu znižane cene, opazujemo posebno v tej važni vrsti narodovi živahno gi-

banje v tem oziru. To veselje do potovanja budi in hrani ne le češka literatura, ampak na praktični strani ima velike zasluge za to posebno „Klub českých turistů“ in pa v različnih učiteljskih društvih pogosta in zanimiva predavanja o izvršenem potovanju.

Češki izlet na Slovensko l. 1887. obrnil je posebno pozornost naših širših krogov k prirodnim redkim krasotam zemlje slovenske. Od tega časa, namreč predlanskim in lani, potovalo je k Vam na jug nekoliko malih družeb izmed češkega učiteljstva, in da bi se češki učitelj ne čutil pri Vas kakor v tujini, dal sem nekaterim učiteljem na njih željo odprt list, s katerim sem jih njihovim slovenskim kolegam, znancem svojim, iskreno priporočal. — To je gotovo zelo ugodno pri potovanju, ko pride človek v neznane kraje, med neznane ljudi, pa najde tu v svojem kolegi naravnega prijatelja, kateri ga uljudno vzprejme, s prijaznostjo pouči o vsem, kar se tiče tega mesta in kraja, kateri mu pové, kje naj se nastani, kako in kake izlete naj izvrši in kateri mu je sploh bratski tovariš.

Videč v našem učiteljstvu vedno rastoče hrepenenje po Vašem jugu, ne morem seveda drugače, nego je podpirati in nameravam to torej storiti na način, ki bode, kakor upam, tudi slovenskemu učiteljstvu v prid. Imajoč za svojo namero soglas tudi v krogih češkega učiteljstva po osebnih pogovorih in od posameznih slovenskih učiteljev ugodne dopise, stopam torej sedaj pred cenjeno slovensko učiteljstvo s predlogom, da bi vstopilo s češkim učiteljstvom v kolegijalno vzajemnost pri potovanju. Ta vzajemnost nima biti niti tej niti oni stranki na gmotno škodo ali nadlego, ampak omejevala se bode le (kjer je to možno) na to, da dobi popotni kolega stanovanje na jeden dan ali največ na tri dni, vselej pa prijateljski svét in prijazno poučenje o tamošnjih krajevnih znamenitostih ter drugih posebnostih in razmerah.

Ne menim v to svrho ustanoviti posebnega društva slovenskih in čeških učiteljev s pravili, nikakor ne, tega tudi ni treba; nam bodi prvi in poslednji paragraf kolegijalnost, kakoršna se pri vsakem izo-

braženem učitelji sicer sama ob sebi razumi, in ne dostaje tedaj ničesar drugega, nego da bi v tej zadevi drug o drugem vedel, t. j. da bi vsak učitelj, kateri hoče kolegijalnost tudi v to mér potrditi, k izvrševanju te vzajemnosti pismeno se priglasil. Oglas ta prijaviti more vsak slovenski učitelj naravnost meni na adresu: Žižkov — Praga. Po tem, odkod se kdo pri meni do 15. vélikega travna t. l. zglesi, učinim svoje daljše dispozicije.

V praktični izvršitvi mislim si stvar tako-le: 1. Vsak potovalec dobi imenik vseh zglasencev z njih bivališči (z okrajem in pošto). — 2. Vsakdo bode imel pri sebi a) svojo fotografijo (kakor je to pri turistiških društvih običaj), na katere robu bode njegov podpis z drugim potrjevalnim podpisom, in b) listek, ki o tej kolegijalni vzajemnosti svedoči. — 3. Štirinajst dni pred odhodom naznani kolega kolegi, da ga obišče, in če bi oni bil že na poti in prišel bi n. pr. v Maribor, piše odtod koj tega dné svojemu kolegi v Celje, da se jutri popoldne (ali popjutrišnjem dopoldne) pri njem oglasi itd. — 4. Pri kolegi, kateremu po prihodu pokaže svojo fotografijo in listek te kolegijalne vzajemnosti, dobi kolega (ako mogoče) prenočišče, gotovo pa vse poučenje, kakor: kam naj na hrano gre in katere znamenitosti naj si ogleda; ako možno, spremlja kolega kolego povsod sam ali mu preskrbi voditelja, — dalje pa se od njega ničesar več ne zahteva.

Jako ugodno je to, da se počitnice na Češkem in Moravskem začenjajo že 16. mal. srpana, pri Vas na jugu pa nekoliko pozneje.

Kolikor češko potujoče učiteljstvo poznam, mu je na poti glavno za o sebo svojega kolege, manj pa za to, da bi dobil pri njem stanovanja. Češki učitelj išče torej v svojem slovenskem kolegi ljubega tovariša, kateri ga v vseh mestnih in krajevnih znamenitostih ter drugih razmerah postrežljivo pouči, — v krajih pa, kjer so gostilnice z izbami za popotnike, ne misli češki učitelj nadlegovati svojega slovenskega kolege s prenočiščem, ako ni dotični kolega v okolnostih, da bi mu je mogel brez težkoč ponuditi.

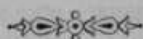
Tukaj v Pragi smo za vzprejem in stanovanje slovenskih kolegov dovolj pripravljeni; moremo jim v počitnicah sedaj s 50 posteljami postreči. Prago more si slovenski gost v spremstvu svojega češkega kolege za 5 dni dobro ogledati, odtod pa izlete delati na 1, 2, 3 dni na vse strani češkega kraljestva k drugim kolegam.

Bodočega leta bode v Pragi, kakor znano, jubilejna razstava, katere se bodo tudi češki pedagogi bogato udeležili. Da bi jo tedaj

učiteljstvo oddaljenejših krajev moglo mnogobrojno obiskati, bode se za njih stanovanja v velikem obsegu skrbelo in na ta način morejo tudi naši južni kolegi biti zagotovljeni, da tukaj vse storimo, da bi jim bivanje v Pragi bilo prijetno in koristno v vsakem oziru ter jim ostalo v milem in blagem spominu.

V Pragi, dne 15. sušca 1890.

Jan Lego.

Nekaj črtic iz šolskega življenja v Kamniku v minolih stoletjih.

b) Obrtni razred.

V nekaterih zemljepisnih knjigah se še dandanes bere: „Kamnik ima živahno čipkarijo“. Ko sem pa prišel službovat v Kamnik, začudil sem se, da tu o nji skoraj niti duha niti sluha ni. V Kamniku samem se je čipkarija že zdavnaj opustila; le kaka stara babica se še peča ž njo. V okolici pa tudi pojema. Izdelki se tudi ne morejo primerjati z onimi iz Idrije in drugih krajev, kajti čipkarija se na kamniški šoli dandanes ne goji.

Pač pa so se čipkarija in druga ročna dela, kakor tudi sviloreja gojile že pred sto leti na kamniški glavni šoli v posebnem razredu — „Industrieclasse“ imenovanim.

Razven zgoraj imenovanih učiteljev se bere okoli leta 1777. tudi o učiteljici Elizabeti Jenič. Začetka l. 1788. je pa prosil direktor Rape deželno oblastvo, naj se namesti na kamniški šoli učiteljski pomočnik Janez Kehl, da bi se s pomočjo njega in njegove soproge ustanovila tu obrtna šola („Industrieschule“). Deželno oblastvo je to z veseljem privolilo. Pogajalo se je potem delj časa zaradi plače omenjenih dveh. Razven brezplačnega stanovanja v šolskem poslopju Janez Kehl ni imel drugih dohodkov, kakor ukovino (šolnino). Ukovina je znašala vsak mesec po 10 kr. od vsacega otroka, pri nerednih roditeljih se je pa ta vsota zvišala

na 20 kr. Za Marijo Kehl je pa prosilo mestno starešinstvo, naj se ji podeli iz normalno-šolskega zaklada vsako leto po 80 gld. Ker deželno oblastvo tej prošnji ni ustreglo, zapustila sta Janez in Marija Kehl Kamnik. Ustanovljeni obrtni razred pa je vse jedno še dalje obstal. Poučevanje se je navadno izročilo učiteljici, katera je imela prosto stanovanje poleg obrtnega razreda.

Leta 1788. je obiskovalo od 39 učenk obrtni razred 29 učenk.

Dne 26. vinotoka 1788. je izdalo deželno oblastvo ukaz, da mora na šolah, na katerih je tudi šolska delarna („Arbeits-classe“), dotični učitelj ali dotična učiteljica narediti zapisnik vseh delujočih učencev in učenk. Razven tega mora tudi vsak teden vpisati, kakšna dela in v koliko času so jih učenci in učenke izdelali. Ta zapisnik se mora po sklepu vsakega poluleťja poslati deželnemu oblastvu. Pri poluleťnih preizkušnjah, kakor tudi pri nadzorovanji naj učenci in učenke v istem tečaju izdelana dela imajo pred seboj ter jih razstavo obiskujočim pokažejo.

Za Marijo Kehl so bile „industrijalne“ učiteljice: do l. 1790. Marija Ana Irlich, od l. 1890. Neža Mejač in od l. 1794—1799. Marija Jenič.

Leta 1793. prištedilo je učiteljstvo od ukovine 20 gld. 17 kr. Ta denar so porabili